

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

ΕΝ' ΑΠΟΓΕΥΜΑ ΜΕ ΤΟΝ Κ. ΛΑΜΠΡΟ ΠΟΡΦΥΡΑ

Τι κι αν σου ποιη γιά έναν άνθρωπο, άμα δεν τον ιδεις ένδ' ο ίδιος με τα μάτια σου, πάντα κάτω λείπει γιά να τον γνωρίσης άλοκληρωτικά. Γιά τον Πορφύρα είχα διαβάσει άρκετά, είχα άκουσει περισσότερο, αλλά δεν μου είχε δοθεί άκόμα εντύπωση να πάσω μαζί του προσωπική γνωριμία. 'Όπως τον ήξερα καλά από τους στίχους του και μπορώ να πώ πως τη φιλολογική μου άναστροφή την είχα πάρει άπ' τις «Σελές». Η κωμική τους ύποβλητικότητα, ή άνεπιτηδευτή ποιησί τους, ο μελωδικός και ηχηρός τόνος τους είχαν χάρισει φιλολογικές αγνησίες άλληλωνήγες. Και δεν είνε, πιστένω, λίγα εκείνα που διά σημανόσαν με τη γνώμη πως ο Πορφύρας άποτείλει γιά την ποιήσά του τόν γρηγορότερο άνταρρόστομο τόν λογιόμο.

'Υπόθεσι ή φήμη πως ό ποιητής είνε πάντα του λογιόμότης και δεν άγαπά τις συναναστροφές. Γι' αυτό, μ' έδω που είχε την εγγύενα να μου άπαντήσθι με γραφή πρόσκληση, όμολογώ πως μητέρα άχι χωρίς κάποιο διάταγμα στό καρφενίο άπου σ'αγνάξει. Είνε ένα άποκερο κέντρο της όδου Χαριόλου Τροισήτου στην Πειραιά, με λίγα δέντρα και καρφέλες άπέξω. Οι λογιστοί του πελάτες που είδα ήσαν ήλιωμένοι και μωκάειν ή έγρηγορές. 'Ο ήπλληγός τού καρφενίου, όταν άκουσε πούν έγρητοσα, μου είπε πρόθυμα :

— Ά, τόν κώρ Μήσο θέλετε ; 'Εδώ είνε !

Και μ' όδήγησε κοντά ό με παρά άπό τρεις άνθρώπους πού καθόντουσαν γύρω από ένα τραπέζι και κούνέντασαν. 'Ενας άπ' αυτούς ήταν ό Πορφύρας. Μετρίων άναστήματος, γτίσιμο κωνό, πρόσωπο μικρό πού διατηρεί άκόμα την άλλοτηνή άχρότητά του κάτω από μία παρδαλή κωνανάδα. 'Ο ποιητής σπαθώδης, άφρησε τη συντροφιά του και κάθισε μαζί μου πού πέρα. 'Υστερ' από τά πρώτα τυπικά λόγια, άρχισε, με τό μπασοπύρι πού κρατούσε, να γράφει μακρές εμβήσεις στη γη, από άμυχανάκι. Στην ίδια άμυχανάκι βρισκόμουν κι εγώ. 'Αλλά έφρασε ένας άπ' τους δύο μας να φωνή πού τολμηρός.

Τού έκανα λοιπόν μερικές ερωτήσεις από τις συννηθισμένες κι' αυτούς κι' άπαντήσαν. Τά λόγια του έβγαλαν με δυσκολία, και καθός μιλούσε, κίταζε τό περισσότερο άλλοι. Σ' όλο τό διάστημα της συνομιλίας μας, πού βάσταξε παραπάνω από μιά ώρα, πρόσεξα στό συνομιλητή μου μία άδεξιότητα, πού διά μορούσε να όνομαστή άκαρτέστερα διακριτικότητα. 'Ο Πορφύρας δεν έχει καθόλου ύφος σπουδαίο και φιλόγετα πάντα άπ' τις ύπερβολές πού χαρακτηρίζουν τις σιγήσεις των περισσότερών μας, λογοτεχνών και μη. 'Εκρησάεται κι' επαφύλαξι γιά πρόσουλα και θέματα πού διακρίνεται από μιά σπάνια μετροπάθεια, άκόμα κι' όταν φράνη σε ζητήματα πού διά πεύρασαν έναν άλλο.

Γενικά, ό Πορφύρας δίνει την εντύπωση ένός άνθρώπου πού έχει περισσότερη σχέση με τά φυσικά στοιχεία πού τραγουθήσει, τη θάλασσα, την έξοχή, τόν άνέρα, τά δέντρα, παρά τους άνθρώπους. Φαίνεται ού να ζή στό περιθώριο της κωνονίας, άπ' άπου δεν μπορεί να χωρήσει όλοένα, αλλά κατορθώνει με άπομονώνεται σε μιά δική του άνεξάρτητη περιοχή. 'Αγνοεί τη νεότερη κίνησι των γραμμάτων μας, άδιαφορεί σε πολλά φαινόμενά της και δεν παρακολούθει, όπως άλλοι τη φιλολογική μας ζωή. Ζει με τά περασμένα του και με την έμμενη του. Μονάχα κι' αυτά μπορεί να μιλήσθι κ' όταν μιλάει, ή φωνή του έρχεται σαν από μακριά.

— Με τί καταγίνεστε τώρα ; τόν ρώτησα. 'Εξοκολούθετε να γράφετε ; 'Ετοιμάζετε να εκδόσετε τίποτε ;

— Βέβαια, γράφω κάπου-κάπου. 'Εχω άνέδοτο κάμποσα ποιήματα μου και μερικές μεταφράσεις.

— Από τ' άγγλικά νομίζω ;

— Ναι, από τ' άγγλικά και τά γαλλικά, τις δύο γλώσσες πού ξέρω. 'Εχω μεταφράσει από τ' άγγλικά στίχους του Σέλλει κι' ένός άλλου μεγάλου ποιητή, τού Κάλεριε. Αλλάς έγραφε νέος θαυμάσια ποιήματα, αλλά κάπου άρχισε στη φιλοσοφία και τά παρώουα. 'Από τά γαλλικά έχω μεταφράσεις τού Ουγκώ και τού Βερλαίν. Τό Βερλαίν τόν προτιούσα άνέκαθεν και τόν διαβάω πάντα γιά τό άριστονός του στίχους. Είνε ένας από τους θαυμάσιους μου.

— Ποιούς άλλους θαυμάσιους είχατε όταν έπαυόθατε στό γράφημο, τότε πού άρχισατε να πρωτογράφετε στίχους ;

— 'Εμείς τότε είχαμε τόν Παλαιά κι' αυτόν άκολουθούσαμε. 'Ο Παλαιός έχει έγρησια. Βέβαια, έγρησια σπουδαία. 'Εργάστηκε στό πέζο και στην ποιήσά και παντού. Είνε μεγάλη έγρησια, δεν μπορεί κανείς να την άρνηθθί. 'Όπωςόύ ήσάχουν κι' έρωαστές. Προχτές μου έλεγε κάποιος νέος πως ό Παλαιός δεν στέκεται γιά τό φόρτο του. Μά όλοι οι ποιητές είνε έτσι. 'Ακόμα κι' ό Βερλαίν μέσο στά ξξη θίβλια του μήπως δεν έχει ποιήματα καλύτερα ; 'Εχει κι' ή ποιήσά τις στιγμές της, στιγμές άριστοτηγμάτων και στιγμές μετριών. Φαίνεται όμως —προσθέτει χαμογελάοντας— πως ή πρώτες είνε σπάνιες. 'Όσο γιά τόν Παλαιά, δέν έχων όδω να τόν καταγροφών. Παραγωγίζουν την έγρησια του. Τό ίδιο κάνει κι' αυτός ό καθηγητής... της Θεσσαλονίκης.

— Τόν κίριο 'Αποστολάκη έννοείτε ; Μά και σάς, νομίζω, σάς άδικεί.

— Δεν πρόκειται τόσο γιά μένα. 'Αδικεί περισσότερο τους άλλους, τόν Παλαιά, άκόμα και τόν Σολωμό.

— Σε τί τ' άποδοίθε σεις αυτό ;

— Πού άλλοι, παρί στη στενωκεραλά. Στενωκεραλά και κακία.

— 'Ισως να μην πέφτετε έξω. Γιά σάς έγρησε κι' ό κ. 'Αλκις Φυλιός. Τι ιδέα έχετε γι' αυτή ;

— Θέλετε να μάθετε ; Μού φαίνεται κωηή γυναίκα. Κωηή και... κωηογράφος. Θυμάμαι τη διάλεξι πού είχε κατέθει να δώση τότε στόν Πειραιά. 'Εγώ δεν έδόνειναι να πάω. 'Αλλά ήσαν πού σάπι μου δύο κινίες και με παρακάλεσαν. 'Η θεσι μου ήταν κωηή. Κυρίες, βλέπετε. Τι κάναμε; Πήγα. 'Ηθελα όμως να φήνω από την άρχή. Μουήχονταν να βγώ (λέει μ' ένα ζωηρότερο χαμόγελο), μά δεν μπορούσα πιά. Κι' έμεινα ως τό τέλος. 'Αφήστε τ' άλλα, είνε κι' άναρχήβεις. Είπε πως δεν πήγα καθόλου παραέξω, ένω δεν είνε σωστό. 'Εγώ ταξίδεψα στην Εξοχή κι' έμεινα άρκετά. Κάθησα έννά μίρες στό Λονδίνο. Πήγα έπειτα και στό Παρία.

— Πότε έγινε αυτό ;

— Μά πάντα τότε είκοσιέντε χρόνια και παραπάνω. 'Από εκεί τραβήξα στην 'Ιταλία. Βαρέρθηκα όμως να βλέπω τά μουσειά και γύρισα. 'Όταν πάει κανείς στην 'Ιταλία, πρέπει να κίνησθι αυτό πού γράφει κάποιος ό Στάνταλ : γ' άρχισθι την επίσκεψη από τό βορρά, να βλέπη στό δρόμο τά μνημεία, να φράνη στη Νεάπολι κι' εκεί να... τά ξεχνάει όλα. Από τό ξανακι' εγώ. Γύρισα λοιπόν στην 'Ελλάδα και δεν ξαναταξίδεψα. 'Ηθελα όμως να πάω και στό βορρά, εκεί πάνω στη Νορβηγία...

— Θά σάς τραβούσε όμως με τη φιλολογία της.

— Ναι, έτσι φαίνεται. 'Εμένα μου άρέσαν πολλή οι βόρειοι συγγραφείς. 'Αγαπούσα ήιερωδικά και θαυμάζω άκόμα πού πάντων τό Χάμσον. 'Επειτα κι' οι άλλοι δεν είνε μικροί, όπως ό 'Υγκεν, ό Μετγάρσον, ό Γυκότσεν. 'Ο τελευταίος κινείται άπ' τη Δανία, αλλά τό ίδιο κάνει, αυτοί μουζούν δια άναμεταξύ τους. 'Ηθελα πάλι να πάω εκεί, αλλά δεν ξέρω πως δεν τό κατάφερα.

— Και γιάτί δεν πηγαίνετε άργότερα ; Δεν σάς πηραν άκόμα τά χρόνια.

— Ναι, αλλά με πήρε σβάρνα ή... κατάσφα. Πώς να κίνη κανείς σήμερα στη Νορβηγία ! Τά ξεδοσα είνε πολλά, ένω τότε είχαμε φτήμα. 'Επειτα, από εκεί πού ήμουν δεν άπείχε πολύ. 'Εην έχασα όμως την είκαιρία. Πάει πιά. Τώρα μου είνε άδύνατο να κωνηθώ από δω.

— Παςές έχετε δώ στόν Πειραιά ;

— Φιλολογικές, όχι. 'Αλλοτε είχαμε. 'Αλλά τώρα άνέβησαν διαο στην 'Αθήνα, ό Νυρόθανς, ό Μελάς, ό Κωμπαίνης. Κάποτε άνέβαινα κι' εγώ και τους έβλεπα, μά τώρα σπάνια πηγαίνω. Τόν παλιό καιρό ήμουν εκεί συχνότερα. 'Ενα διάστημα μάλιστα, πούν έφθο γιά πάντα στόν Πειραιά, καθόνιον στην Πλάνα. 'Ηταν τότε πού φοιτούσα στό Πανεπιστήμιο.

— 'Ησαστε φουτηγής ; σε πούν κλάδο ;

— Στά νομικά. Παρακολούθησα άρκετά, δεν πήρα τό δίπλωμα όμως. 'Όταν θύδανα ξεφτάσεις, μ' έπασε ένας τύφος και τ' άφησα στη μέση. 'Εφραε να τό πάρω όμως. 'Αλλά και να τάπαιωνα πάλι, τί θά τάωνα ; Διηγόφόος θή γινόνιον.

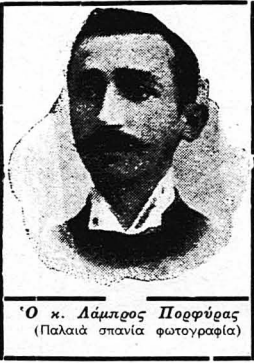
Και στό σημείο αυτό προσπαθεί να γελήσθι έλαφρά.

— Τότε είχατε τά γλωσσικά. Δεν άνακατευτήθατε και σεις σ' αυτά ;

— Πώς ! 'Είχαμε ίδιφισι και σύλλογο. Λάβανα κι' εγώ μέρος τότε.

— 'Αποχωρήσατε γρήγορα όμως άπ' αυτή την κίνησι, δεν εν' έτσι ;

— Ναι. 'Όσο πηγαίνα, γινόνιον και ηγραιότερος. Δεν έπεδοκίμασα τις γλωσσικές άδειαλαξίες των άλλων.

Ο κ. Λάμπρος Πορφύρας (Παλαιά σπανία φωτογραφία)

— Σε ποιά περιοδικά συνεργάζοσαστε ;
 — Στην «Τέχνη», στο «Λόγιστο», στα «Παναθηναϊκά», στο «Περιοδικό μας» και στον «Καλλιτέχνη» του Βόλου. Πήγαυα ταχτικά και στο σπίτι του Παλαμά.

— Τόν Παπαδιαμάντη, πού τόν γράφατε και ποιήμα, τόν εγνωρίζατε ;

— Πολύ μάλλον. Τόν έβλεπα στά γραφεία τής «Ακροπόλεως», όπου έκανε μεταφράσεις, και στη Δεξαμενή. Έκει κρατούσε κάποτε και σημειώσεις για τά διηγήματά του. Κατεβαίναυε μαζί και στά υπόγειυ, όπου έτρωγε και πρό πάντων έπαιε.

— Τι παρουσιαστικό είχε ;

— Έλεεινά. Έμοιαζε μ' αλήτη. Έπί πλέον ήταν ακονώνητος και ιδιότροπος. Μιά φορά έμαθε πώς πήγαιναν επίτηδες στον Άγιο Έλμοσαίο, όπου έφειλε, για να τόν άκουσιν, και θύμωσε πολύ. Ήταν άνθρωπος αληθινά θρησος, τά πιστεύε αϊτά.

— Πατρίδα σας εινε ή Χίος ;

— Ναι. Γεννήθηκα εκεί στά 1879 και οι γονεις μου έφυγαν από νωρίς, διαν έγινε, θωροφ, κάποιος ορισμός. Πήγαυε και στη Σύρα και καταλήξαυε στην Άθήνα, όπου τελείωσα τó γυμνάσιο και ύστερα ρεμπέλευε ως φοιτητής.

— Αγαπάτε τά βιβλία ;

— Άλλοτε ήμιν βιβλιοφάγος. Τους άρχαίους τους άκατάληπτα όταν... βγήκα άπ' τó γυμνάσιο. Μελέτησα άρκετους άπ' αυτούς. Έβγα πολλά βιβλία τότε. Άλλά τά μουσά πού τά πήραν και τ' άλλα μουσά τέλειαι σ' ένα μπαούλο και μένον.

— Σάς τά πήραν, είπατε ; Ποιοί ;

— Οί... φίλοι !

— Παρακαλουθείτε τήν παραγωγή τών νεοτέρων ;

— Όσο μπορώ. Βλέπω ότι μου στέλνουν. Άπ' όπους έγραψαν τελευταία ποιήματα ξεχωρίζω τόν Καρυωτάκη και σέ κάμποσα τήν Πολυδούρη.

— Νομίζετε πως οι νέοι μπορούν να συνεργηθούν με τους παλαιούς στην ποίηση ;

— Δεν ξέρω. Πρέπει να σκεφτή κανείς πολύ για ν' άπαντήση σ' αυτά τά ζητήματα.

— Η καθαρειούσα πού εισάγουν μαρικοί άπ' τους νέους σιά ποιήματά τους, πως σας φαίνεται ;

— Δεν τήν άποδοκιμάζω, άρκει να μπεινη έχει πού χρειάζεταιται.

— Πεζά διαβάζετε ;

— Άκουσα πολύ καλά λόγια για τó βιβλίό του Μυροθήλη, αλλά δεν τó διάβασα ακόμα. Όα τó δα.

— Θα σας ρωτήσω και για ένα... έπαγγελματικό μυστικό, άν έπαρέτετε. Τά ποιήματά σας πως τά συνθέτετε, τί μέθοδο ακολουθείτε στη σύνθεσή τους ;

— Μά ξέρω κ' έγώ ! Νά, τά περισσότερα τά κάνω στο δρόμο. Άλλα μωβροχουα δόλιχθηρα, άλλα κομματιαστά.

— Θα ειδώσετε νέα συλλογή ;

— Έτσι σκοπεύω. Άλλά εινε αυτό ή κρίσι, βλέπετε. Όταν ό Ζηράκης μου τάπασε τó πρώτο βιβλίό και τόβιαιε τριάντα δραχμές, μου φάνηκε άρκετά. Που να δώση ό άλλος τριάντα δραχμές στη σημερινή περίοσά για ποιήματα !

— Θα ήθελα να μάθω άν έχετε ό ίδιος ώρισμένες προτιμήσεις στα ποιήματά σας.

— Τι να σας πώ... Μου φαίνεται πως ό τεχνίτης, όταν δώση ένα έργο, άποξενώνεται άπ' αυτό. Άποβλέπει να δημιουργήση κάτι νέο.

Συγκρίνομαι να φύγω :

— Κύριε Πορφύρα, σάς εύχαριστώ για όσα μου είπατε. Τώρα θα μου δώσετε τήν άδεια και να... τά γράψω.

Ό ποιητής θέλει να φέρη αντίρρηση, αλλά είναι βέβαιος πως θα ύποχωρήση.

— Νά τά γράψετε ; μου λέει. Μά έμεις τάπασε έτσι, όχι για να γραφτούν. Έπειτα τί ενδιαφέρο μπορούν ναχουν αυτά για τους άλλους ;

— Που ξέρετε ! Η μόνη δυσκολία εινε πού δεν κράτησα σημειώσεις. Άλλά δεν περάζει. Θα προσπαθήσω να τά θυμηθώ και ποτεύω να τ' άποδώσω πιστά.

— Καλά, καλά !

— Και μιμ παράκληση ακόμα. Θέλω να μου δώστε κανένα ανέκδοτο ποιήμα σας για τó «Μπουκέτο».

Νέος διαπραγμός και νέα πάλι ύπόσχεσι :

— Θα κιντάξω στα χαρτιά μου και θα σας στείλω κάτι. Τό «Μπουκέτο» μου εινε πολύ αγαπητό...

Τό μεταστίνην παύει να γράφει μακρές ευθείες στη

γή κ' ό εύγενικός ποιητής του δνειρού και τής νοσταλγίας μουσά δίνει τó χέρι του.

Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

ΞΕΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

Τούρωα διαβήκαν, ή φροιά, τó αμα τρέχουν πέρα κ' ή Χίος, τ' όμορφο νησί, μοιάζει με μαύρη ξέρα, ή Χίος με τά ίσασρά δεντρά της, με τά πλατιά ρομαίνα της, τους λόγγους, τις σαχούλες, πού κάποι—κάποι τó βραδυ χορεύτηρες Χιωτοπούλες καθιρόφτιζε στα γαλιανά νερά της.

Παντού εσημά. Μά έχει κοντά σε τόχο κατισμένο παιδάκι γαλιανέμιο, μονάχο καθισμένο έσκυβε τó κεφάλι του θλιμμένω κ' ελεγε για μόνο σκέλασμα, για μόνο του σπτάζα άσπρης άγραμπελης κλαδί, καθιόμορο παιδάκι, μέσ' στη σφαγή τήν τόση ξεχασιμένο.

Φτωχό παιδί στο βράχο έχει πού κλαίει παρατημένο, τó γαλιανό ματιά σου για νάθω στεγνωμένο, πού μοιάζει τ' σήραυό και τής θαλάσσης, στη ζαρεφρένα κόρη του πού εινε θυλωμένη για να ξενοφθή ή άστρατή κ' ή χάρι του ή χαμένη, και τó χερσό κεφάλι για να σιάση.

Τί θές, πεντάμορφο παιδί ; Τί θέλας από μένα τά δόλοχρα σου τά μαλλιά για να τά ιδώ πλεγμένα, στην κατάσταση τήν πλάτη σου άπλαμένα, μαλλιά πού δεν εγνωρίσαν τού ψαλιδιού τó δρόμο και κλαίει δολοφίνορα στον άωροφ σου άνω σάν τής ιτιάς τά φύλλα τά γυριμένα ;

Ποιά δύναμη τού πόνου σου τά νέφη να σκορπίζη ; Μη θές τó κροίνο του Ίφάν στις όχθες του π' άνθίζει και με τά γαλιανά σου μάτια μοιάζει ; Μη θές καρπό άπ' τó δεντρά πού τά ουφί χορταίνει κ' άπ' τόν ίσμο του άλογο κανένα δεν μειορρίνει έναν αιώνα αδιάκοπα άν καλπάζει ;

Μη θές τού δάσους τ' όμορφο πουλί πού κελαρθεί πού τής φρονέρας τη λαλιά ή γλίνα του περνεί κ' από τó ντέφι ακόμα πού πολύ ήχά ; Τί θέλεις ; τ' άνθος, τόν καρπό ή τó γλυκό πουλάκι ; —Φίλε, μου λέει τó παιδί, τó γαλιανό Έλληνάκι, μπαρούτα γώ και μπλάξες θέλω μοναχά !

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

Εινε αγήη, κ' ή θύρα σου κλειστή, "Ω, ώ, καλή μου, ζύτνα κ' εινε ώρα, ή ώρα πού τó ρόδο δ' άνοιχτή, ζύτνα και σύ, πουλί μου, ζύτνα τόρα !

Τρυγόνά μου αγαπημένο, άκούς ; Αυτός πού σε φωνάζει ειν' τó πουλί σου τó καϊμένο σε τραγουδά, μά και στενάζει.

Στην πόρτα σου διη ή πλάσι σου φωνάζει. «Είμαι τó φως », σου λέει ή αγήη. «Είμαι τραγουδά », τó πουλί σου κράζει. «Είμαι ή αγάπη», ή καρδιά μου σου λαλεί.

"Ω, τρυγόνάκι λατρεμένο, άκούς ; Αυτός πού σε φωνάζει τó ταίρι σου εινε τó καϊμένο πού σε ήμνει και δάσκι βγάζει.

Σάν άγγελό ή ψυχή μου σε λατρεύει, μά σάν γυνάικα πάλι σ' αγαπώ. Πλάστη ή ψυχή μου σε για να γυροίη κ' έχει ή ματιά σου σένα για ποπλό.

"Ω, τρυγόνάκι αγαπημένο, άκούς ; Αυτός πού σου λαλεί σ' έχει ταίφια μπασιεμένο, μά κλαίγει και παραμυλεί.

Μεταφράσεις Β. ΚΟΥΦΑ

ΑΛΓΙΚΕΣ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

— Ό τεχνίτης δεν πενδάει κ' άν πενδάσθ, δεν πεθαίνει.
 — Όσπος κάθεται μαργώνει, κ' όποιος περπατεί μαζώνει.
 — Ό φίλος σε μιμ άδρα άξίζει μιμ χώρα.
 — Θες να ρίξει πέτρα, τά ύστερνά της μέτρα.

